

22.10.2020

Pohdintoja kurssin jälkeen: hyvä, hoikka äitiys

Heidi Kukkonen

Osallistuin tänä syksynä professori **Laura Starkin** *Body and Gender* -kurssille, mikä sai minut pohtimaan kehollisuutta, äitiyttä ja äitiyden visuaalisen ulottuvuuden kannalta kenties merkittävintä ilmiötä, raskautta. Tiivistetäänpä tämän kirjoituksen sisältö heti alkuun: raskaus on okei, kunhan se on vain pieni soma kumpu keskivartalon kohdalla ja äitiys on okei, kunhan kukaan ei voi ulkomuotosi perusteella päätellä, että olet äiti. Hyvä äitiys saavutetaan kehon hallinnalla, sillä modernisaation ja sosiaalisen muutoksen jatkaessa kulkuaan ja uskonnon ja politiikan merkityksen vähetessä elämän suurina kehyskertomuksina, on oman kehon kontrollointi ihmisen ainut jäljelle jäävä keino vaikuttaa elämäänsä.

Sukupuolentutkija **D. Lynn O'Brien Hallstein** esittää asian niin, että uusliberalismi on muuttanut kulttuurista käsitystä yksilöstä ja hänen toimijuudestaan. Yksilö on kuin paranneltavissa oleva omaisuus, projekti, jota oikein ohjaamalla ja hallinnoimalla voi

saavuttaa menestyksen. Keho on tämän toiminnan keskus, ja pitämällä siitä huolta osoitamme omaavamme terveen itse-identiteetin ja olemamme hyviä kansalaisia, hyviä äitejä.

Politiikantutkija **Iris Marion Young** puolestaan esittää, että terve ja normaali keho on yleisen käsityksen mukaan jotakin muuttumatonta, vaikka ainoastaan aikuisiän saavuttaneet nuoret miehet pystyvät ehkä kuvailemaan terveydentilaansa vakioksi. Kun nuoren miehen terveys on mittapuuna, raskaus vertautuu helposti sairauteen, joka tarvitsee hoitoa. Jos raskaus ja synnytys nähdään eräänlaisen häiriötilana, jota lääketieteellisin toimin pyritään normalisoimaan, se voi vieraannuttaa raskaana olevan naisen raskaus- ja synnytyskokemuksestaan.

Young kirjoittaa, että vaikka raskaus tapahtuu naiselle ja naisessa, vain ja ainoastaan hänen kehossaan ja vain hän voi tuntea sikiön kasvun, painon, asennon ja vireystilan sisällään, on uusi teknologia mahdollistanut raskauden yksityiskohtaisen seurannan myös ulkomaille. Naisen subjektiivinen kokemus on muuttunut objektiiviseksi kokonaisuudeksi, jota kukaan vain voi oikeilla välineillä havainnoida. Ulkopuoliset havainnot ja havainnoitsijat ovat saavuttaneet asiantuntija-aseman, eikä raskaana olevan naisen omalla sisäisellä tietämyksellä ole enää niin paljon painoarvoa. Naisen rooli on lähinnä toimia säiliönä kehittyvälle sikiölle.

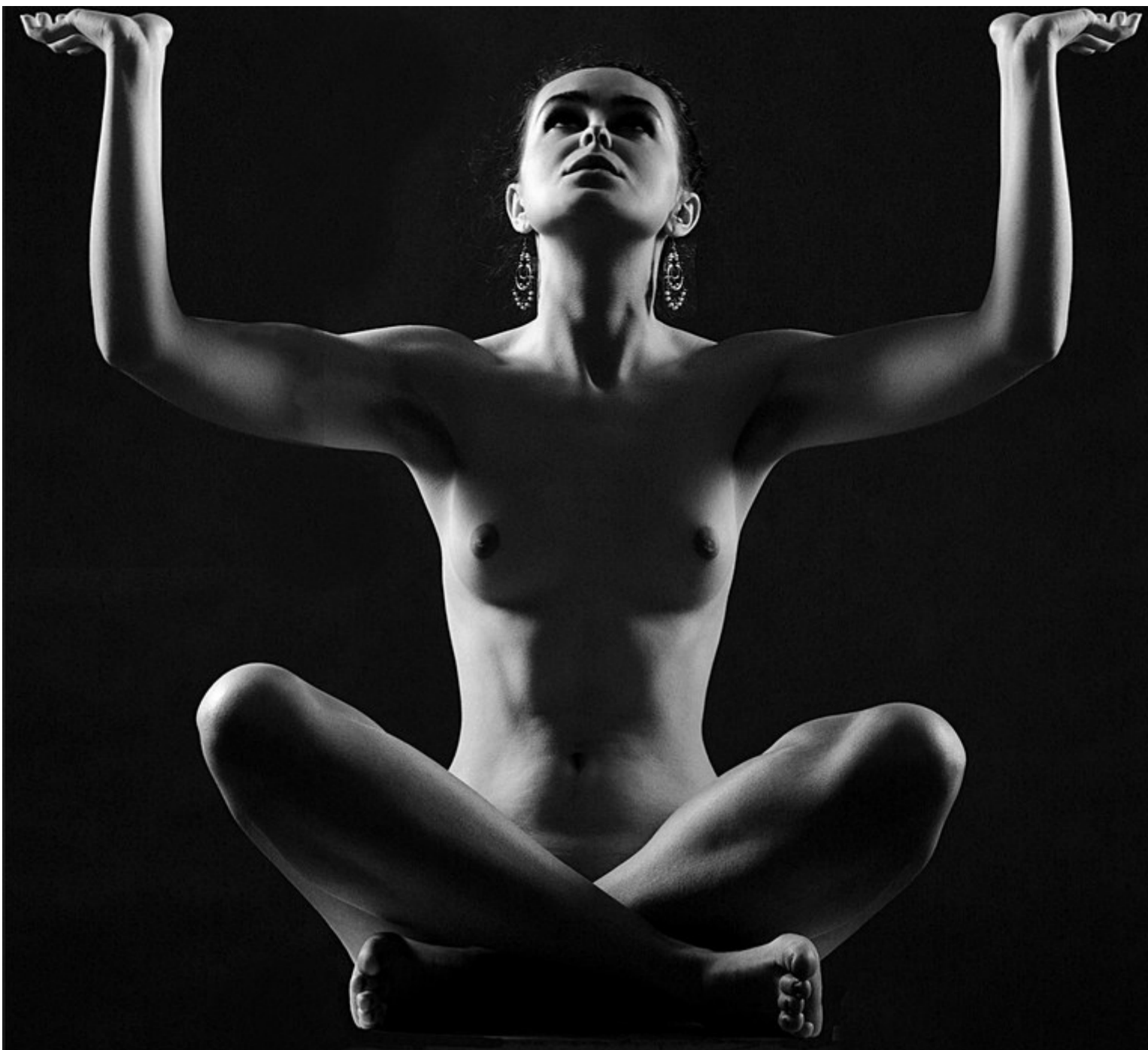
Raskaana olevan naisen kehon sisäisten tapahtumien kuuluessa ulkopuolisille asiantuntijoille, jää naisen tehtäväksi keskittyä raskausvartalon ulkoiseen hallintaan. Käytännössä tällä tarkoitetaan Hallsteinin mukaan hoikkana pysymistä. Raskauden keskiössä on vatsa, mieluiten pieni sellainen. Hallsteinin media-analyysissä reality-tähti **Kim Kardashianin** ja Cambridgen herttuatar **Catherine ”Kate” Middletonin** raskauksista nostetaan esille käsitys Kate Middletonin hoikasta raskausajan vartalosta ja pienestä vauvavatsasta itsekurin ja hyvän äitiyden merkinä. Kim Kardashianin kurvikas raskausajan vartalo ja iso vauvavatsa esitetään vastavuoroisesti holtittomuuden ja huonon äitiyden merkinä.

Raskausajan hoikkuuden ja pienen vauvavatsan symboloidessa hyvää ja omistautunutta äitiyttä, tiivistyy täydellisen äitiyden mittapuuksi synnytyksen jälkeen Hallsteinin mukaan mahdollisimman nopeasti saavutettu litteä vatsa tai jopa treenatumpi vatsa mitä ennen raskautta. Hallstein määrittelee taustalla piileväksi viestiksi ajatuksen raskaana olevasta kehosta ”pahana kehona” ja raskauden jälkeisestä kehosta ”hyvänä kehona”. Raskaus on epänormaali ja hallitsematon tila, joka täytyy saattaa hallintaan mahdollisimman nopeasti heti synnytyksen jälkeen.

Äitiyden merkkien ja erityisesti raskausvatsan jäänteiden hävittäminen kehosta on Hallsteinin mukaan tärkeää, jotta nainen äidiksi tulemisestaan huolimatta näyttäisi yhä samalla tavalla seksikkäältä kuin ennen äitiyttään ja herättäisi miesten huomion. Hallstein huomauttaa, että vaikka äidit saavat nykyään näyttää seksikkäiltä, ei äitiydestä itsessään ole tullut seksikästä, vaan siitä, että näyttää yhtä seksikkäältä kuin ei-äitinä. Itseni ikäisten 30-40-vuotiaiden naisten kohdalla tämä tarkoittaa nimenomaan *oikeutta* näyttää seksikkäältä, eikä ”äideiltä”. Oikeus on kuitenkin kääntynyt velvollisuudeksi pysyä seksikkäinä ”bikiniäiteinä”. Olemalla seksikkäitä bikiniäitejä, edustamme naisten voimaantumista ja valtaa.

Äitiyden merkkien häivyttäminen on tärkeää myös, jotta naiset pysyisivät tasa-arvoisina miesten kanssa. Hallsteinin mukaan naiset ovat taistelleet paljon päästäkseen kodin ulkopuolelle ja saavuttaakseen yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen ja uraan ja heidän odotetaan siksi nyt kykenevän liikkumaan sulavasti äitiyden ja ammattilaisuuden välillä. Keho, jossa ei ole näkyvillä merkkejä äitiydestä, on symboli sille, että mikään naisen elämässä ei ole äitiyden myötä muuttunut ja hän on yhä tasavertainen miesten kanssa. Nopea palautuminen raskaudesta ja hankkiutuminen bikinikuntoon viestittävät itse asiassa, että nainen on vapautunut kotiin liittyvistä velvollisuuksistaan ja säiliön roolista. Todellisuudessa asia on päinvastoin, mutta hävittämällä äitiyden merkit kehostaan, nainen pitää yllä illuusiota jälkifeministisestä uusliberalistisesta tasa-arvosta.

Tämän aikakauden hyvät äidit ovat Hallsteinia lainaten uusliberalistisia ”super-superäitejä”, joilla pysyvät kaikki langat käsissä. Työn, kodin ja lasten yhdistäminen onnistuu heiltä kyllä, kunhan he vain pitävät itsestään ja kehostaan huolta. Syömällä terveellisesti ja liikkumalla aktiivisesti äidit saavat pidettyä stressitasonsa alhaisempina ja heillä on enemmän energiaa hoitaa tehtävänsä niin kotona kuin työelämässä. Mikäli uran ja perhe-elämän yhdistäminen tuntuu hankalalta, on syy äidissä itsessään. Hän ei ole pitänyt huolta itsestään ja hänellä ei ole siksi energiaa hoitaa tehtäviään.

Hallstein huomauttaa, että vaikka kaikki eivät harjoittaisikaan omistautunutta äitiyttä hoikkuusihanteineen, ovat omistautuneen äitiyden ideologian mukaiset arvot ja uskomukset hyvästä äitiydestä sen verran vallitsevia, ettei kukaan, edes akateemisissa piireissä, ole immuuni niiden viestille. Vaikutus tulee esille riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteen tasolla. Minun *pitäisi* olla hoikempi, minun *pitäisi* liikkua enemmän ja minun *pitäisi* syödä vielä terveellisemmin. Ja toisaalta minun pitäisi myös hyväksyä itseni sellaisena kuin olen, hyväksyä vatsamakkarat ja olla tuntematta syyllisyyttä! Minun pitäisi hallita riittämättömyyden kokemusta.

Äitejä on historiassa syytetty kaikista ongelmista ja vaikeuksista, mitä heidän lapsensa kohtaavat. Hallstein esittää uuden omistautuneen äitiysihanteen vahvistavan kuitenkin erityisesti äitien itsestään kokemia syyllisyyden tunteita. Erityisen haavoittuvassa asemassa tässä ovat vähemmän etuoikeutetut äidit, jotka syyttävät ”huonosta äitiydestä” itseään ja väärää valintojaan sen sijaan, että käsittäisivät taustalla vaikuttavat laajemmat yhteiskunnallisen epätasa-arvoisuuden mahdollistavat rakenteet.

Median esiin nostamien julkisäitien sijaan ja ohessa äidit saavat nykyään vertaistukea ja mallia äitiyteen myös esimerkiksi äitiysaiheisten internetblogien kirjoittajilta, niin sanotuilta tavallisilta äideiltä. Äitiysblogien seuraaminen mahdollistaakin monipuolisemman äitikuvan seuraamisen. **May Friedmanin** äitiysblogeja käsittelevässä tutkimuksessa nousee Hallsteinin mukaan esiin, ettei äitiysblogeissa kiinnosta se, mitä hyvän äidin pitäisi tehdä, vaan pikemminkin se, mitä kirjoittajilla on sanottavana äitiydestä. Sama näkökulma raikastaisi myös suhtautumista äitien kehoihin: tärkeää ei ole millainen keho on, vaan mihin se kykenee missäkin elämänvaiheessa ja -tilanteessa. Tai sitten ei kykene. Sekin on ihan okei ja riittävän hyvää äitiyttä.

Kirjoittaja on KUMUn maisteriopiskelija ja asettelee yllensä Hyvän Äidin seppelettä, niin kuin kuvasta näkyy.